

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek

N^{ro}. 37.

1. Kwietnia 1825.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

Bill względem zezwolenia na otworzenie nowéj wojskowej drogi od Missouri do granic Nowego Meksyku, po długich rozprawach przyjęty został na Kongressie Zjednoczonych Stanów.

Zdaie się, że wielkie przedsiębiorstwo, aby Ocean Atlancki z morzem spokojnym za pomocą kanału połączyć, będzie niebawem rozpoczęte. Już czynią do tego przygotowania; kanał ten ma być prowadzony przez rzekę Sgo. Jana i jezioro Nicaragua.

Ameryka Hiszpańska.

Kuryier Angielski z d. 8. Maia umieścił podług listów z Liny z d. 22. Grudnia r. z. wiadomość o śmierci Jeneralnego Konsula Angielskiego w Peru, P. Rowcroft, który na drodze z Kallao do Liny poległ od wystrzału forpooztu powstańców, ponieważ na pytanie: »kto idzie!« nie prędko odpowiedział. — Podług tego listu zdaie się, że Lina zajęta została w d. 7. Grudnia r. z. przez oddział wojska powstańców, pod sprawą samego Boliwara. Wyżéj namieniony list zapewnia o zupełnéj klęsce połączonych wojsk Królewskich, w skutek trzechdniowéj bity (w d. 7. 8. i 9. Grudnia), gdzie miejsce boju naznacza w okolicy Huanta, gdzie Boliwar w d. 22. Sierpnia stanął. La Serna ma być ranny i wzięty w niewolę, Valdez równie pojmany, a Kanterak z resztą wojska kapitulował, i twierdzę Kallao objął kapitulacją.

Wielka Brytania i Irlandya.

Kuryier Angielski czyni następujące uwagi nad uchwałami, które Kommissya przez Izbę Niższą do sprawy Katolików ustanowiona, w d. 4. Marca na wniosek Sir Francis Burdetta iednomyslnie wydała: — »Skutek rozpraw nad wnioskiem Sir Francis Burdetta napełnił wszystkich obrońców emancypacyi żywemi nadziejami. Naypierwéj, pewna iest, że wtóre i trzecie odczytanie tego wniosku równego dozna skutku; zato zaś pewna iest, że bill, gdyby przeszedł w Izbie Niższej, upadnie w Izbie Wyższej. Nie przyszedł ieszcze czas takowego bilu utrzymania, i łatwo być mo-

że, iż pewność niezawodnego losu, iaki bill ten spotka w Izbie Parów, miała nieiaki wpływ na nowe uchwały w Izbie Niższej. Jesteśmy wspólnie przekonani, iż skargi Katolików przedzéj lub późniéj będą wysłuchane, a iezli się to stanie z warunkami i ograniczeniami, iakich żądać maia prawo Protestanci Państwa Angielskiego, tedy takiego rzeczy ukończenia nie będziemy ganili. Skutki, iakich po tym środku spodziewają się dla spokojności Irlandyi, oparte są na oszamanieniu. Gdyby ieszcze dzisiaj prawnik Katolicki został sędzią, Katolicki żołnierz, Oficerem; Katolicki szlachcic, Członkiem Parlamentu, czyliż przeto włóścian Katolicki będzie lepiéj żył, lepiéj będzie wychowany i więcéj nabędzie sposobności do zasługi? Jakaż część 6 milionów Katolików będzie miała udział do korzyści tak natarczynie żadanéj emancypacyi? W prawdzie środki do burzliwych zabiegów będą utłumione; ulepszenie zaś, iakiego stan Irlandyi wymaga, pochodzić musi wcale z innego źródła, i może być osiągnione tylko przez stopniowo poprawione ustawodawstwo i staranność wewnątrz powiększoną, i z rozkoszą dodaiemy, że wiele tych środków ulepszenia iest iuż w zupełnéj działalności. Długoletnie i rozmaicie złożone zło nie da się uleczyć ogólném lekarstwem.«

Wielka liczba Parów, między tymi Xiążę Sussex, Brat Króla, podpisała protestacją przeciwko projektowi do ustawy w celu zniesienia Katolickiego Towarzystwa w Dublinie, iako przeciw środkowi przeciwnemu Konstytucyi, przyczém nawet Katolicy nie byli słuchanymi.

Zaciekłość spekulacyyna w handlu towarami osadniczemi cokolwiek ustała, dla tego i ceny ich znowu spadły, lecz gorączka do zawiązywania towarzystw ciągle trwa i znowu tuzin związków iest iuż w robocie.

Wiele dokumentów ściągających się do wojny z Birmanami, przełożonych zostało obu Izdom Parlamentu, i to w zamiarze, aby politykę Rządu Indyjskiego usprawiedliwić. List Jenerała Gubernatora w Radzie zgromadzonéj z d. 21. Listop. 1823 do tajnego Wydziału, rozpoczyna przedmiot, doniesieniem, że Birmanie nieprzyjazny sposób myślenia objawili i zagrozili, wojska Angie Iskie

wypędzić z wyspy Shaphoree. Gubernator, wyrażając obawę, kończy, że te okoliczności spowodują wojnę. Drugi list urzędowy z dnia 9go Stycznia 1824 r. udziela żywą korespondencyą między obiema stronami. Trzeci list z d. 22go Lutego 1824 oznajmia, że układy wzięły zły obrót. Nędzną i niezdrową wyspę opuszczono, a Birmanie dopuścili się zdradziecko gwałtu przeciwko niektórym Oficerom Angielskim, zaproszonym przez nich, aby przybyli na ląd. Zato żądano zadosyć uczynienia, atoli takowego nie dano, tymczasem dwa korpusy Birmańskie posunęły się ku granicom Sylhee, i kroki nieprzyjacielskie rozpoczęły się. W d. 24. Lutego wydał Rząd w Kalkucie odezwę, w której wylicza wszystko, czego doznał od Króla Awy, i oznajmia o poruszeniach przeciwko posiadłościom tegoż Władcy, rozpoczętych na rozkaz Jeneralnego Gubernatora. — Dodatek do Gazety nadwornej z d. 23. Lutego zawiera wyjątki z listów urzędowych Jeneralnego Gubernatora Indyjów z d. 14. Lipca i d. 6. Września 1824 z zdaniem sprawy o wypadkach zaszłych w kraju Birmańskim aż do nadejścia poży dżdżystey. Cztery pierwsze listy ściągają się do wypadków w miesiącu Maiu r. z. na granicach Chittagong, które chociaż nie były stanowcze, a przeciż były pomyślne dla wojska Wschodnio-Indyjskiego i o duchu i przedsiębiorstwie, w porównaniu z nieprzyjacielskim, stawily dostateczne dowody. Porucznik Guy z marynarli, Podpułkownik Richards i Kapitan Horseburgh, mieli pod tenczas dowództwo. Piąty list iest od Jenerała brygady Campbell z Rangoon, donoszący o potyczce z Birmanami, którzy w d. 2. Lipca w liczbie 12,000 ludzi uderzyli na stanowisko Anglików, lecz z wielką stratą zostali odparci. Po tym następuje dokument datowany 11 dni później, również przez Jenerała Campbell, w którym opisuje szkodliwe dla nieprzyjaciela skutki z tegoż klęski. Ostatni list pisany iest przez tegoż Jenerała i zdaie sprawę z wyprawy w górę rzeką Syriam. Tenże kończy, że nieprzyjaciel zostawiwszy większą część swoich dział i amunicji, opuścił swoje stanowisko. Jenerał Campbell mówi w tymże liście, że w skutek wieści Xiążę Sarrawaddy w 70,000 ludzi posuwa się ku tego (Jenerała Campbell) stanowisku.

Francyia.

Podług Gazet Francuzkich, Xiążę Metternich, Kanclerz Domu, Dworu i Stanu Cesarza Jegomości Austriackiego, zjechał do Paryża, w d. 14. Marca wieczorem.

Monitor Paryżki zawiera trzy Królewskie rozporządzenia względem pomnożenia nowym budżetem obiętego wsparcia pieniężnego dla byłych Kró-

lewskich wojsk w zachodniéj Wandei, o 250000 fr. rocznie, tak, że te pieniądze wynoszą teraz całkiem rocznie 500,000 franków. Te rozporządzenia oznaczają także rodzaj podziału tych pieniędzy przez Kommissyją centralną i przez Kommissyie Departamentowe uskutecznić się mający.

Koronacya z początku na 3. Maia przeznaczona, zdaie się (mówi Gwiazda) być odłożoną na d. 15. tegoż miesiąca. Ważne to zdarzenie naznaczone będzie oznakami hojności Królewskiej, mianowaniami i posuniem na wszystkie stopnie orderów tak w wojsku, iakoteż w wszelkich Wydziałach Państwa.

Xiążę Northumberlandy, który iako nadzwyczajny Poseł Angielski ma być na koronacyi, kazał dla siebie najać dóm Galiffeta. Mówią, że Poseł ten wystąpi z naywiększą okazałością. Oprócz bogatych sprzętów, będzie miał serwis w wartości 100,000 fun: szter: W iego orszaku, iego rodziny, i orszaku krewnych iego żony będzie 12 Kawalerów Poselstwa, 4 Sekretarzów Poselstwa, 12 Marszałków, i stosowna liczba słuzących.

Donoszą (mówi Gwiazda), że wojska, które na żądanie Króla Ferdynanda, po ostatnim pochochodzie innych, pozostały ieszcze w Hiszpanii, opuszczą kraj ten w d. 1. Kwietnia. Zato Francuzkie okręty na stanowiska przeznaczone, krążyć ieszcze będą przy brzegach Galicyi i w zatoce Biskajskiej.

Dalszy ciąg Mowy Jenerała Foy, mianéj na posiedzeniu Izby Deputowanych w d. 21. Lutego, przerwanéj w Nr. 35. Gazety naszéj. »Między karani na wychodztwo wydanemi, rzekł daléj Jenerał Foy, naystraszniejszą iest konfiskacya. Zwyczajne prawa Francyi już dawniéj onę obymowały, i takową nie tylko wyroki sądowe stanowią, lecz także akta polityczne na całą masę Francuzów rozrzucaly. Pierwsze rodziny Kraiu, Luynesowie, Beauvilliers i t. p. szanowne Magistraty iakto Letelierski, Lamouignolski, wysocy Pralaci Kościoła, iak Kardynał Polignac, niepoctywali sobie za niesławę, potąć się ze swemi obszernemi posiadłościami, dobra, zabrane wskazanym. Tak właśnie postępowały Zgromadzenia Narodowe. Wprawdzie wnoszą, że konfiskata od r. 1790 iest zniesioną. Faktum to iest prawdziwe, chociaż zniesienie to nie nastąpiło przez edykt królewski, iak niedawno twierdził królewski Komissarz, lecz przez wyrok Zgromadzenia Narodowego. Atoli inny wyrok Zgromadzenia prawodawczego zniósł ów wyrok; wprowadzono znowu w roku 1792 konfiskacyą, i we względzie prawności, Władza tych obudwóch Zgromadzeń była iednego rodzaju. Gdyby Władza ta

była zaczepioną, gdyby owym Zgromadzeniom było odmówione prawo, dawną i zgubną ustawę Królestwa zastosować do wypadków, które ta ustawa przewidziała i oznaczyła, tedy istnienie karty z r. 1814, utrzymująca wszystkie ustawy co Francją w dniu ich ogłoszenia rządziły; ustawy, które emigracyją wywłaściły, iak inne, i to tak pewnie, iż potrzeba było rozporządzeń i późniejszych ustaw, aby emigrantom powrócić zwyczajne prawo, i oddać im znowu dobra, któremi Rząd ieszcze nie rozporządził: Konstytucya udzieliła znowu słachcie tytułów, stopni, i zaszczytów, ale nie powróciła iey praw pożytek przynoszących, przywilejów i dóbr zabranych. Co większa; na wszystkie, iakie mogą być rozszczenia dawnych właścicieli do tego, co było ich niegdy własnością, włożyła §fem 10. kłatwę; tak ona tę na nie włożyła, iż nie zostawiła im nawet nadziei niepewnego wynagrodzenia. I aby niedopuszczyć do korzystania z dobrodzieystwa §. 10, zapewniającego wszystkim tym wynagrodzenie, których majątek dla publiczney użytności był zajęty, wyrzekła nawet wyraźnie, że takie wynagrodzenie zawsze powinno być uprzedniem (*préalable*); iakże chciano, by nazwać to wynagrodzenie stosownem do karty i uprzedniem, które byłoby uchwalonem dzisiaj za ofiarę przed 30 laty zrobioną. Z tego obrazu naszego ustawodawstwa i faktów wypływa, że emigracyja nie jest wierzytelką Francyi. Jednakowoż też emigracyja w niedostatku wyraźney skargi o dług przeciwko krajowi, to rojalizim wzywa do zniesienia długu prywatnego, żądając tego zacięcia, iako nagrody swęj wierności i przychylności, właśnie iakby ta przychylność i ta wierność wprowadziły na powrót Króla do pałacu iego przodków! to znowu porównywa prawa swoje z prawami tronu, wznosi ołtarze przeciwko ołtarzom, prawność przeciwko prawności; i alboż nie słyszałem iey z tęj tu Trybuny, imieniem iakiegoś, coż ja wiem którego Władztwa właścicieli gruntowych, i przeciwko Władzy i życzeniu Francyi protestującą się. Panowie moi, WPanowie odrzucicie te nauki obalające Monarchiā i Kartę; WPanowie niedozwolicie, aby stronnice rozszczenia stawiały równość i solidarność między rodziną Króla naszego a innymi rodzinami! Jeżeli kiedyś nadzwyczajna burza oderwała Monarchę od Monarchii, tedy ta burza minęła; Król powrocony znowu krajowi, i ci spotwarzyliby Maiestat Królewski, którzyby go chcieli poniżyć, aby był pomocniczą władzą iednego zdania lub iednego stronnictwa, i któryby Króla Francyi gdzieindziej chcieli postawić, a nie na czele przychylności i sławy całego Francuzkiego Ludu. (Oklaski z różnych stron)... Takie środki, iakie nam przekładają, iezeli się mają korzystne o-

kazać, muszą podług tego zalecać się: sprawie powszechnęj, publicznemu pokoiowi i pomyslności narodowęj. Wynagrodzenie, dzieło iedynie wspaniałości, patriotyzmu, powinnyby być na Narodzie wyproszone, lecz nie narzucane przez tych, którzy są sędziami i stroną w własney sprawie. Powinno by być mądre wymierzone według zamożności Narodu; powinnyby rozciągać się na wszystkie gatunki nieszczęścia i w każdym rodzaju nadewszystko tych wyszukiwać, którzy byli i ieszcze są najnieszczęśliwsi. Powinno by pocieszyć z dóbr wzytych, ich synów, wnuków a może także ich braci i siostry; atoli nie powinno do odebrania dziedzictwa odległych i ubocznych krewnych lub nieznanych legataryuszów wzywać, bo tego nie mogli się oni już spodziewać. Powinno by przestawać na przywróceniu umiarkowanego majątku, który pomnaża dobry byt i nadaie mieyscową wziętość; iednakże powinnyby indywidualnym zezwoleniom względnie ilości, położyć granicę, i strzedz się powracać znowu bogactwa i wielkości. Szczególniey strzedzby się powinno odkopywać szkarady przeszłości; nie powinno się pytać, czyli ci, co się rozbili na morzu, dobrowolnie się między skały udali, czyli burza wzywała i takową zrzędzili, lub czyli burza ich napadła i zgruchotała; słowem musiałaby być ustawa »Zgody i zapomnienia«! Stając na tym punkcie, rozbieram ustawę, WPanom przełożoną. Zobaczemy, iak dalece ona zadosyć czyni warunkom ustawy wynagrodzenia. Francya republikancka miała naywięcej 200 milionów z przedaży dóbr emigrantów, i zaraz od Francyi rojalistycznej żadała miliard... Mości Panowie, miliard! iesto dwadzieścia razy tyle, ile wynosi ilość braku, którego rewolucyja potrzebowała do wybuchnienia, iesto o trzecią część więcej iak grosz okupu wojennego 750 milionów, na zapłacenie którego wskazali nas w r. 1815 zwycięzcy zagraniczni; iesto więcej, iakby potrzeba było, aby wraz nasze królewskie i departamentowe drogi poprawić, nasze kanały ukończyć, więzienia wznieść na nowo, twierdze zakładać, których do obrony naszych granic niedostaie... A przez pięć lat, w ciągu których ma trwać podział miliard, będzie nasz kredyt, iak w niewoli; nie będziemy mogli z zagranicznymi ani unawiać się ani handlować; ustąpiemy z mieysca naszego w Europie, podobnie, iakbyśmy po raz trzeci byli podbici! Komuż przypadnie ten miliard? Jedyne tylko nieszczęściu iedny tylko klasy 20 lub 30,000 familii. A pomiędzy temi 30,000 nowo uprzywilejowanemi rodzinami, iak WPanowie sądzicie, dla wieluż, przypadnie rodzin osiadłych po Departamentach, które niegdy w dobrach miały majątek od 100 do 500,000 fr.? Wieleż sądzicie

WPanowie?... Ani część czwarta, ani piąta, może nawet ani dziesiąta całej sumy. Wszystko przypadnie wyższey Szlachcie, Dworowi i Paryżowi. Tu liczą wynagrodzenia na miliony, na 10 milionów, na 15 milio., nawet już nie wiem iak? ponieważ grzeczność marnotrawiąca, niewyczerpaną jest w swęy rozpatności. Tak cały prawie miliard zginie w przepaści nie nie reprodukującego strawienia, a ci, którzy go pochłoną, są już prawie najmoźniejsi, najwięcey nagrodzeni. I nietylko rodacy, mieszkańcy Państwa, będą mieli udział do tego bogatego daru, obcy będą w pewnych wypadkach wezwani zastąpić miejsce francuzkich rodzin; Mężowie, niegdzy Francuzi, przez los emigracyi, na obcęy ziemi unarodowieni; Jenerałowie Mocarstw obcych, którzy już część swoię w zdobyczy na Francyi uzyskali!... Wystarczyż miliard? Wchodziemy dopiero w koley wynagrodzenia, a już na brzęk milliarda spieszą wierzyciele emigrantów, i właściciele dochodów wierzystych, których kray ogłosił za bankrótów; Legia honorowa, której zaległość ku hanbie Karty i ustaw, skonfiskowano, kupcy przez maximum zniszczeni; osadnicy S. Domingo, źle obliczeni liweranci; właściciele urzędów, patronatów, cła drogowego, praw dominikalnych, ci, których domy w Wandei lub Lugdunie zburzono. Późnię z nowemi roszczeniami przyjdą mieszkańcy północnych i wschodnich Departamentów, zniszczeni napadem z 1814 i 1815, a między któremi ieden, mój, okaże szkody urzędownie dowiedzionę na 74,262,589 fr. Tyle i tak niezmiernych nadeydzie rozszczeń, iż cały ruchomy i nieruchomy majątek Francyi nie wystarczy na zaspokoienie. Pozwalam, że WPanowie takowe dziennym porządkiem oddalicie, pozwalam, że Duchowieństwo nie zaraz żądać będzie od WPanów wynagrodzenia, lub uposażenia, które miejsce tego ma zastąpić; pozwalam, iż WPanowie na teraz tylko emigracyą będziecie obliczali. Atoli sądzicie WPanowie, że na to miliard wystarczy? (Dokończenie nastąpi.)

Rossyia.

Dziennik polityczny wychodzący w Petersburgu w miejsce Konserwatora bezstronnego (*Conservateur Impartial*) zawiera z d. 6. Marca następujący Artykuł: »Niektóre Gazety Francuzkie mówią o wysłaniu Hiszpańskiego Kommissarza do Petersburga, dalej o tajemny ugodzie, zawartęy między Rossyją i Hiszpanią, względem pomocy woyskowej, którą Rossyia chce dać Hiszpanii. Prze-

znaczą nawet wynagrodzenia w posiadłościach, które za tę pomoc mają być odstąpione. We wszystkich tych wiadomościach nie ma nic prawdy. Gabinet Rossyjski od roku 1814 tylko takie zawarł ugody, które przyczyniły się do przywrócenia powszechnego pokoju, przez wszystkie Mocarstwa Europeyskie požadanego, i dziś ieszcze polityka iego ogranicza się na utrzymaniu zasad, które za zgodą wszystkich Dworów, swemi oświadczeniami i krokami tak często i tak zwięzle sankcyionował.«

Przywóz towarów do Petersburga wynosił w roku przeszłym 120 mil. 426,175 rub., a wywóz 97 mil. 66,608 rub. między umieszczonemi na liscie tuteyszemi 116 hurtownikami dom handlowy Klemens i Berg największy miał przywóz, mianowicie za 16 mil. 681,075 rub., największy wywóz zaś do'n Thornton, Caley i współki, za 8 mil. 900,850 rub. Do d. 12. Lutego r. b. wyszły już z Rigi dwa okręty. W tym samym dniu zawinął tamże pierwszy zagraniczny okręt z Kopenhagi, był on tylko owocami ładowany. Wartość wszystkich w ciągu 1824 z Rygi wyprowadzonych towarów, wynosiła 41 mil. 65,700 rub. w papierach. Pomiedzy znajdującemi się tamże 32 domami handlowemi pierwszey klasy, największy podług tego wykazu miały odbyć; domy: Mitchell i współki za 9 mil. 590,537 rub, Curtis Hay i współki za 6,316,378 rubli. Kunning i współki za 4,476,680 rubli. Bracia Hill za 3 mil. 711,080 rubli. W roku przeszłym wynosił przywóz w Odessie 10,929,591 rubli, wywóz 14 mil. 99,220 rubli. Rząd miał wpływu z cła i innych podatków 345,005 rubli. W Astrakanie wynosił przywóz w miesiącu Grudniu 510,760 rub., a wywóz tylko 15,528 rub.

Podług ogłoszonego wykazu ceny chleba na czas od 1go do 30. Kwietnia 1825 ważyć powinny: bułka montowa po kr. 1/2, łót. 65/8 — detto po kr. 1, łót. 13 2/8 — bułka ordynaryyna po kr. 1/2, łót. 8 7/8 detto po kr. 1, łót. 17 6/8 — bochenek chleba białego po kr. 1, funt — łót. 16 7/8 — detto po kr. 3, funt 2 łót. 16 7/8 — detto po kr. 6, funt 5 łót. 2 — bochenek chleba śniadego po kr. 1, funt. 1 łót. 11 2/8 — detto po kr. 3, funt. 4 łót. 2 — detto po kr. 6, funt. 8 łót. 4 2/8 — bochenek chleba razowego po kr. 2, funt. 3 łót. 9 6/8.

O zachowaniu tego wykazu przekonac się można na wadze ku temu pod ratuszem wystawionę; oraz wzywa się każdego, by wykroczenie przeciwne taryfie doniósł, a prócz zataicenia naswisła, przyzwoitą odbierze nagrodę.